

NEVZUHUR

EDEBİYAT KÜLTÜR SANAT

KASIM 2020 / SAYI : 78

NEVZUHUR

SAHİBİ:

MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ:

ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU:

BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES:

Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No: 1/2 ANTALYA

TLF : 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER: 0 (242) 241 41 74

www.mustafaakbaba.com.tr

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ

TUNAHAN OFSET & MATBAACILIK

+90 541 441 41 60

Sinan Mh. Atatürk Cd. Rifat Türkcan Psj.

No: Z/2 Muratpaşa / ANTALYA

tunahanofset@hotmail.com

tunahanofset@gmail.com

YAYIN TÜRÜ :

Yerel - Süreli

İki Ayda Bir Yayınlanır

NEVZUHUR da yayımlanan yazılar
kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR da yayınlanan eserlere
telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR

Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR da

Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu
yazarına aittir. Gönderilen yazıların
yayınlanması, Yayın kurulu nun
karakına bağlıdır.

NEVZUHUR Yayınlarının tamamına

www.mustafaakbaba.com.tr adresinden
ulaşabilirsiniz.

BU SAYIMIZDA YAYINLANAN

DOĞU AKDENİZ MESELESİNİN HATIRLATTIKLARI

MUSTAFA AKBABA



KAŞ'IN KARŞI YÜZÜ

MUSTAFA AKBABA



ABRA VE ABRAHAN

Tarihçi ALİ DEMİREL



YÜRÜNEN YA DA SÜRÜNEN HAYAT YERLE GÖK ARASI BİR KONUM BELİRLEME ÇABASIDIR

Prof. Dr. NURULLAH ÇETİN



DAĞ

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ



ALBAYRAĞA SAYGI

Dr. MEHMET GÜNEŞ



ŞİİRLE TERAPİ

Pof. Dr. NURULLAH ÇETİN



" NICKNAME" Lİ KLAVYE TERÖRÜ

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ



İSİMLER VE İLÇELERİN İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK -6

ANDAÇ

OKUYUCU İLE SOHBET

Değerli NEVZUHUR dostları;

Kasım-2020 sayımızla bir yıla daha veda ederken, 13. Yılımızı geride bırakıp 14. Yıla kapı aralamış oluyoruz. İmkânlar elverdiğince bu hizmete devam etmenin boynumuza borç olduğunun şuuru içerisindeyiz.

İlk yazımız MUSTAFA AKBABA'nın olup *DOĞU AKDENİZ MESELESİNİN HATIRLATTIKLARI* başlığını taşıyor. Son dönemde gündemden düşmeyen Doğu Akdeniz mevzuu yazarımıza neler hatırlatmış, okuyup görelim. Yazarımızın, NEVZUHUR'un 7. Sayısında *"O KONUYU DAHA ÖNCE DİLE GETİRMİŞTİM"* başlığını taşıyan yazısının içerisinde yer alan *"KAŞ'IN KARŞI YÜZÜ"* adlı şiirini, Meis'in bu günlerde sıkça anılması sebebi ile bir kere daha siz değerli okuyucularımıza sunmayı uygun bulduk. Millî duyguların lirik ifadeyle anlatımına güzel bir örnek de teşkil eden bu şiir dikkatlerinizden kaçmayacaktır sanırım.

ALİ DEMİREL; *ABRA VE ABRAHAN* başlığı altında sunduğu yazısında, "ABRA" mitolojisi ve buna bağlı olarak "ABRAHAN" olgusuna dikkat çekiyor.

YÜRÜNEN YA DA SÜRÜNEN HAYAT, YERLE GÖK ARASI BİR KONUM BELİRLEME ÇABASIDIR diyen Prof.Dr. NURULLAH ÇETİN, bu sayımızda da sizlerle beraber oluyor. Hocamızın *ŞİİRLE TERAPİ* başlığıyla kaleme aldığı başka bir yazısını da yine sayfalarımız arasında bulacaksınız.

Prof.Dr. ÖCAL OĞUZ Hocamızın *DAĞ* ve *"NICKNAME" Lİ KLAVYE TERÖRÜ* başlıklarıyla sunduğu iki yazısı ise dergimize ayrı bir renk, ayrı bir güzellik katıyor.

Dr. MEHMET GÜNEŞ de *ALBAYRAĞA SAYGI* başlığıyla sunduğu yazısında, manevî ve millî hislerimizi bir kat daha kanatlandırıyor.

ANDAÇ'ın, İstanbul sevdalılarına güzel tadlar sunan; *İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK* başlığı altında sürdürdüğü yazı serisi ise bu sayımızda nihayetleniyor.

Ocak-2021'de buluşabilmek ümidiyle hoşçakalınız.

NEVZUHUR

DOĞU AKDENİZ MESELESİNİN HATIRLATTIKLARI

MUSTAFA AKBABA

Son yıllarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Doğu Akdeniz'de sergilediği haklarını koruma ve kullanma faaliyetleri karşısında Avrupa'nın şımarık çocuğu Yunanistan'ın yaptığı hukuksuz ve âdil olmayan çılgınlıkları, devlet şuurundan uzak oluşlarını bir daha gözler önüne serdi.

19.Asrın ilk çeyreğinde; Büyük Britanya (İngiltere), Çarlık Rusyası ve Fransa'nın gayretleriyle Osmanlı'dan kopan ilk devlet olan Yunanistan, Mora Yarımadası ve çevresinden ibaretti.

Bu kopuşun tarihçesini kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Fransız İhtilâli'nin rüzgârıyla dünyaya yayılan milliyetçilik şuuru Yunanlıları da tesiri altına almıştı. Sırp İsyanı'nı örnek alan Yunanlılar 12 Şubat 1821 tarihinde isyan başlattılar. Mora düştü. Burada bulunan Müslüman halk ya öldürüldü, ya da hicret etme mecburiyetinde kaldı.

Asiler tarafından 1822 tarihinde Mora'da, Pidavro ormanında toplanan millî meclis Yunan İstiklâlini ilân etti ve bir anayasa hazırlandı. Bâbüâlî, Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'dan yardım istedi. Mısır askerleri Mora'ya çıktı. İsyan bastırılmak üzere iken, 6 Temmuz 1827 tarihinde Londra Protokolünü imzalayan İngiltere, Fransa ve Rusya müttefik donanması, Navarin Limanı'nda bulunan Osmanlı-Mısır donanmasını yakarak imha etti. Asiler 1827'de cumhuriyet ilân ederek başına da Rus tabiyetli bir Rum olan Korfu'lu Ioannis Kapodhistiras'ı getirdiler.

15 Ağustos 1829 tarihinde Londra Muahedesi imzalandı. Bununla Bâbüâlî, Mora Yarımadası ile Kiklad adalarında İstanbul'a bağlı ve yıllık 1,5 milyon kuruş vergi ödeyen bir Yunanistan Prensliği'nin varlığını tanıdı. Prens in tayininde üç devlet yanında Bâbüâlî de söz sahibi olacaktı.

Ertesi sene 24 Nisan 1830'da; İngiliz, Fransız ve Rus sefirleri Bâbüâlî'ye nota vererek Yunan Krallığı'nın

istiklâlini tanımalarını istediler. 1828 tarihli Rus Harbi mağlubiyeti sebebiyle bitkin vaziyetteki Osmanlı hükûmeti bunu kabule mecbur oldu.

Bölgede yaşanan kargaşaları fırsat olarak kullanan bu devlet, Haçlı ittifakının sürekli gayret ve destekleriyle Avrupa'nın bir uç karakolu olarak bugünkü duruma gelmiştir.

Cephede kazanıp masada kaybettiğimiz 1. Dünya Harbi sonunda İtilaf Devletleri, Yunanlıları İzmir'den Anadolu'ya çıkardılar. Yunan ordusu Bursa'yı işgal ettiği zaman, Yüzbaşı Sofoklis Venizelos'un Osman Gazi türbesine gidip sandukaya vurarak; "Kalk da Bursa'yı kurtar" dediği bilinmektedir. Sonra kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklar sonucunda, elleriyle getirdikleri Yunanlıları, Türk milletinin eliyle geldikleri yere gönderttiler. Böylece, bir taraftan kendi problemlerini hallederken diğer taraftan bizim de damarlarımızda kalan son damlalarımızı akıtmış oldular.

Doğu Akdeniz'de yaşanan gerginlik devam ederken, bugün Yunanistan'ın sınırları içerisinde bulunan adalar; özellikle de Oniki Ada ve Meis'in ismi fazlasıyla zikredildi. İrili ufaklı onbine yakın ada ve kayalıktan oluşan Ege Adalarının sadece bine yakınının ismi vardır ve bunların yüz kadarı meskündür. Bu adalardan güneyde bulunan; Astypalala (İstanbul), Halki (Hereke-Herkit), Kalymnos (Kilimli), Karpachos (Kerpe), Kasos (Kaşot), Kos (İstanköy), Leros (İleryoz), Nisyros (İncirli), Patmos (Batnoz), Rodos, Symi (Sömbeki), Tilos (İlyaki-Papazlık) Oniki Adalar olarak anılmaktadır. Meis (Kastellorizo) konum olarak Akdeniz'de yer almakla birlikte Oniki Ada grubuna dahil edilmektedir.

Anadolu'ya ok atımı mesafede bulunan bazı Ege Adalarının aidiyeti, yıllardan beri hem politik, hem de ekonomik krizlere sebebiyet vermekte, sık sık başımızı ağrıtmaktadır.

Biz bu yazımızda adaların tarihî serüvenine girecek değiliz. Almanların 1944 sonunda çekilirken, Oniki Ada'yı Yunanlıların eline geçmemesi için Türkiye'ye devretmek istemeleri, fakat zamanın hükûmetinin buna

yanaşmamasının kritiğini de yapacak değiliz. Ancak bu konuda, yetmişli yıllarda iki devlet adamının söylediklerini yazmadan geçmek de haksızlık olur diye düşünüyorum.

1972 yılında Dışişleri bakanı İ. Sabri Çağlayangil; Ankara'nın Oniki Adalar'ın görüşüleceği konferansa iki defa çağrıldığını, İngilizlerin üçüncüde 'Bari bir müşahit gönderin' dediğini, ancak hükümetin bunlara cevap vermediğini iddia etmiştir.

1976 senesinde de Dışişleri Bakanlığı umumi kâtibi Feridun Cemal Erkin; Paris Konferansı'na Türkiye'nin bizzat davet edildiğini, ancak hükümetin 'Harbin dışında kaldığımız için harb genimetlerinden pay alma hakkımız yoktur' diyerek teklifi reddettiğini, konferansa katılmış olsaydı Türkiye'ye yakın adalardan bazılarının alma imkânı olacağını söylemiştir.

1960 yılının Şubat tatilinde Antalya'dan bazı öğretmenlerin iştirak ettiği bir seyahat tertiplenmişti. Bu seyahate babam, Annem ve ben de dâhil olmuştuk. Ben o zaman orta birinci sınıfta, 12 yaşındaydım. Program çerçevesinde görülecek olan yerler arasında Efes'deki Meryem Ana Evi de bulunuyordu. Orayı ziyaretimiz esnasında babam, orada bulunan rahibe; 'Hangi delile dayanarak buranın Meryem Ana'nın yaşadığı yer olduğunu kabul ediyorsunuz?' diye bir sual yöneltti. Rahip kendi inançları çerçevesinde bazı delillerden bahsetti. Hafızamda kalan iki delilden birisi; evin ocağında kül bulunmuş olması, ikincisi de evin bulunduğu yerden Sisam Adası'nın görülüyor olmasıydı. Bu hatıramı nakletmekten muradımın ne olduğu anlaşılmıştır herhalde? Bugün Yunan Devleti'ne aid olan pek çok ada kıyılarımızdan rahatlıkla görülüp seyredilmektedir. Meryem Ana'nın burada yaşayıp yaşamadığı, ocakta külün bulunup bulunmadığı ne kadar doğrudur bilemem ama buradan Sisam Adası'nın görülmesi gerçeğin ta kendisidir.

Adalara karşı ayrı bir hassasiyet beslemektedirim. Bizimle ünsiyeti olan okurlarımız, Nevzuhur'un önceki sayılarının bazılarında adalar ile ilgili yazdıklarını hatırlayacaklardır sanırım.

Antalya'nın Kaş İlçesine gelenlerin hayret içerisinde kalmamaları mümkün değildir. Yürerken şöyle birazcık açılmanız sınır ihlâli yapmış olabilirsiniz. Ana karaya 2km. kadar bir mesafede bulunan Meis Adası sakinleri bütün ihtiyaçlarını Kaş'tan temin etmektedirler. Kaş olmasa Meis ahalisi açlıktan kırılır.

Bundan 2-3 sene kadar önceydi. Evimize ziyarete gelen misafirlerimiz arasında bir Tıp doktoru da bulunuyordu. Söz nasılsa Kaş'tan açılıp, Meis Adası'nın yakınlığından konuşuldu. Bu arada söze karışan doktor; 'Meis iyi ki Yunanlılarda kalmış, adamlar havaalanı bile yapmışlar' deyiverdi. Yüzüne garip garip baktım ve zavallılığına acıdım. Millî hislerindeki yoksulluğu bir tarafa bırakın; Türkiye'de elli küsur havaalanı olduğunu, Karadeniz'de deniz üstüne bile havaalanları yapıldığını, daha da ötesi dünyaya parmak ısırtan İstanbul Hava Limanı'nın bitmek üzere olduğunu farkında değildi. Meis'te bulunan, varlığı yokluğu belli olmayan, tek atım bir havan mermisiyle bile yok edilebilecek olan küçücük bir havaalanından övgüyle söz ediyordu. Batı hayranlığı gözlerini kör, kulaklarını sağır etmiş. Ne diyelim; Cenab-ı Allah gözlerini, kulaklarını açsın. İşin daha vahim yanı ne biliyor musunuz? Bu zat kaç defa genel seçimlerde Milletvekili olmak için bir partiden adaylığını koydu ama her defasında hüsrana uğradı. Ya bir de seçilseydi?! Gerçi, seçilenler arasında benzerlerine rastlamak her zaman mümkün oluyor ya, neyse...

Daha önce de yazmıştım. 2009 yılının Ekim ayında yapmış olduğumuz bir seyahat esnasında bir gecemizi de Behramkale'de geçirmiş, sahilde dokuya uygun olarak yapılmış güzel bir otelde konaklamıştık. Gel gör ki beni sabaha kadar doğru dürüst uyku tutmamıştı. Edremit Körfezi'nin ağzında bir tapa gibi duran Midilli Adası'nın ışıklarından kaynaklanan yakamozlar bizim sahillerimizi yalıyordu. Gece yatağımdan sık sık kalkıp bu acıklı hâlî seyretmişim.

Ya Turgutreis'den seyrettiğimiz İstanköy (Kos) Adası'na ne demeli?.



Meis Adası

Velhasıl bu kıyılarda dolaşmak insana haz değil hüznün veriyor. Sahil lokantalarında sabahlara kadar yiyip içip kendinden geçen, diskolarında tepinenler ise karşılarında duran bu adaların kime aid olduğunun farkında bile değiller. Ola ki bilseler bile, onlar için önemli olan şey; yiyip içmek, nefsanî arzularını tatmin etmekten öteye geçmiyor.

Not: Yazımın içinde geçen bazı tarihî bilgiler; Prof. Dr. Ekrem Buğra EKİNCİ'nin 17 Ağustos 2020 ve 28 Eylül 2020 tarihli Türkiye Gazetesi'nde yayınlanan yazılarından alıntılanmıştır.

KAŞ'IN KARŞI YÜZÜ

MUSTAFA AKBABA

Kaş'ın
karşı yüzü
Meis...

İçimde yeis...

Dal atsa begonvil
değiverecek
Bir kanat vuruşu
serçeye o yol
Sallansa görülür
el, kol...

Martı ötse duyulur
o kıyıya varınca
Köprü kursan
bir saatte
geçiverir karınca...

Kaş'ın
karşı yüzü
Meis...

İçimde derin iz...

Seven sevdiğine
çiçek gönderir
Aşk lûgatinde
kural böyledir.

Toplasam yaseminleri
bir bir dalından
Ve sonra bıraksam
serin sulara

Götürse sessizce
bir tatlı esin
Yayılsa boydan boya
sahiline Meis'in.

Ardından bir sürpriz
yapsam ansızın
Çalsam kapısını
o vefasızın...

Desem ki
nicedir vuslattı derdim
İşte bak
tekrar
ben sana geldim...

ABRA VE ABRAHAN

Tarihçi ALİ DEMİREL

Yeryüzündeki inançlarla ilgili mitolojiler bakımından en zengin uluslar, başta Türkler olmak üzere Turan kökenli uluslardır. Türklerin derin geçmişleri ile ilgili mitolojilerin hepsini bir yazıda anlatmak/irdelemek olanaksız. Bu yazımızda sadece 'ABRA' mitolojisi ve buna bağlı olarak 'ABRAHAN' olgusu ele alınacak ve de irdelenecek.

'ABRA' Tanrı tarafından yaratılan, özel yeteneklerle, akıl ve sınırlı özgürlükle donatılan üstün/yüce bir yaratılmıştır. Daha yüksek düzeylerle ilişkisi kesilmiş olduğundan içinde bulunduğu ortamda gördüklerini ve var olanlar ile ilgili her şeyi anlamak için us yürütür. Her var olanın ortak bir yaratıcısı olduğu kanısına vararak Yaratıcıyı aramaya/anlamaya koyulur. Çeşitli düşünce çabaları ile deneme ve yanılmalarından sonra; Yüce yaratıcıya ulaşır ve o artık ermiş bir varlıktır.

ABRA, Yüce Yaratıcıya nasıl hizmet edeceğini düşünmeye başlar. Tanrısal onç içinde kendisine kut verilerek ADAM neslinin bilinçlendirilmesi için görevlendirilir. ABRA; usu ile Tengri bilincine ulaşarak insan türünün bilgilendirilmesinin yanı sıra, insanların kötülüklerden korunmalarını sağlamak için sürekli çalışmıştır. Çok daha önemlisi, insanlar arasında Yaratıcının varlığına ve tekliğine koşulsuz olarak inanılmasını sağlamada çok çaba göstermiştir, başarmıştır...

İşte Türk Mitolojisindeki ABRA budur. Ancak yukarıdaki bilgiler çok yüzeyseldir. Böylesi konuların hemen hepsinde olduğu gibi ABRA ile ilgili kozmik bilgiler de gizlenmiştir (ezoterizm). Bilge ışımanlar ve erenlerin ABRA'yı anlamaları/bilmeleri için kuşaktan kuşağa bilgi aktarılmasını kendi görevleri olarak kabul ettikleri bilinmektedir. Böylesi bilgi aktarımında genelde bir simge kullanılır ya, işte ABRA için de atalarımız tarafından bir simge kullanılmıştır. Onun için kullanılan simge 'EVREN'dir. İyi anlaşılması için 'EVREN'e bir bakalım: Biz insanların bilip-bilemediği, algılayıp algılayamadığı yaratılmış her ne varsa bunların tamamı 'EVREN'dir. Türklerce Evren'in tamgası 'Küre'dir, Güneş gibi, Ay gibi. Tengride kut bulmuş (Huma) kadim Türk başbuğlarının taçlarında küre vardır (Oğuz Kaan'da olduğu gibi). Ayrıca tuğların üzerinde de küre vardır. Küre tamgası ile betimlenen Evren, başlangıçta durağandır. Daha sonra evrilmeye ve devinmeye başlamıştır. Evrenin bu deviniminin sonucu olarak zaman oluşmuştur. Evren bazen Abra gibi iyidir bazen de Yutpa gibi kötüdür. İyiliği ve kötülüğü insanlar kendi benlikleri (egoları) ile oluştururlar. Evrenin simgesi ise ejderdir... Türk mitolojisinde bunlar, işte böyle... Ayrıca Evrenin özüne varmak yani zaman kısıtını geçmek, 'SIR KAPISI'nı geçerek 'ermek' (insanı kâmil olmak) anlamına gelir. Yine Türk Mitolojisinde Evreni (ejderi) yenmiş olmak, ejder ile savaşıp onu öldürmüş olmak; ERMEK/ zamanın ötesine geçerek ölümsüzleşmek anlamındadır... ABRA da Evrenin özünden olan bir yaratılmış olarak kabul edildiği için onun simgesi de 'ejder'dir. Nasıl bir ejderdir? Şöyle: Devasa yapılı, dört ayaklı, gözleri parıl parıl, kuyruğunun ucu çatal ve başında puhu kuşundakine benzer tüyler vardır...

Atalarımızın ABRA adını verdikleri (Altay Türkleri hem Abra hem de ABRAM derler) bu kutsal yaratılmış için yukarıda tarifi verilen ejderi, simge olarak vermeleri ezoterik anlamdadır, tıpkı 'KÖKBÖRÜ' de olduğu gibi... Sormadan olmuyor; bazı üst düzey kutsal yaratılmışlar, bazı görevler için biz insanlara gönderilmişler / gelmişler midir? Bu soru aşağıdaki satırlarda irdelenecek. Başkaca bir durum; bütün insanların ortak genlerinden biri ve en önemlisi bir ejder geni midir?..

Türk mitolojindeki önemli öğelerden biri olan Abra'yı, erenlerin bildiği gizli bilgiler dışında, sadece yüzeysel olarak masaya koyduk. Şimdi Abra ile ilintili başka bir konuyu ele alalım.

Günümüzden yaklaşık 6000 (altıbin) yıl önce, yani M.Ö. 4000 yıllarında Orta Asya'daki Turan Uygarlığının boylarından biri olan 'KENGİRLER', şimdilerde 'Ortadoğu' diye adlandırılan bölgenin neredeyse ortası olan, iki nehrin (Dicle ve Fırat) birleştiği bölgeye göç ettiler. Söz konusu bölgede/topraklarda, genelde 'Sami' ırkından topluluklar yaşamaktaydı. Yerli halk bilgisiz ve bilinçsizdi. Toplumsal yaşantılarına ve geleneklerine bakınca, uygarlığın sıradan bir hali bile denilemeyecek kadar ilkel idiler. Dince inançları ise Tanrısallıkla ilgisi olmadığından Kengerlerce sapıklık olarak kabul edilmekteydi... Kengerler, Turan gelenekleri uyarınca, hemen toplumca düzenlemelerini yaptılar. Ve 'KENGİR DEVLETİ' (Sümer Devleti) adıyla bir devlet kurdular. Kenger Devletini yönetenlerin tamamı Kengerlerden oluşuyordu. Devletin önemli iş görenleri de Kengerlerden idi. Yine yörede bilimin gelişmesi ve inanç ortamının oluşmasına yönelik görevliler de Kengerlerdendi. Anlaşılabileceği gibi yeni kurulan devletin asli unsurları, nüfusun yarısından daha az sayıda olmalarına karşın, Kengerler idi. Kengerlerin bir kısmı da, Orta Asya'daki alışkanlıkla koyun yetiştirmeye başladılar, o kadar ki o yörede hiç görülmemeyen sayılarda büyük koyun sürüleri oluştu. Çoğunluğunu Sami ırkının teşkil ettiği yerli halk ise genelde küçük çiftçi idiler... Kengerler yeni kurdukları devlet ile yörede Turan Uygarlığının Türe'sini /Töre'sini/Torah'ını uyguladılar. Böylece yeryüzünün bu bölgesinde, sanki yıldız gibi parlayan bir devlet/uygarlık kurmuş oldular. Yeni devleti kuranlar, yerli halkın inanç sistemini de sapıklıktan kurtardılar. Turan Uygarlığının 'Tengri Tek' inancını ve bu inancın kurallarını da yerli halka öğrettiler...

Kenger Devleti zamanla bölgenin büyük bir uygarlık merkezi haline geldi. Kendi halkının yanı sıra çevrelerindeki diğer toplumları da etkilemeye başladılar. Bu arada Kengerler ile yerli halk karışmaya / kaynaşmaya başladı. Asırlar geçtikçe ne yazık ki bilimde, inançta ve uygarlıkta gerilemeler / yozlaşmalar başladı. Kuruluşundan asırlar sonra, büyük zenginliğe kavuşan Kenger Devleti M.Ö. 2100 (günümüzden yaklaşık 4100 yıl önce) yıllarına gelindiğinde geçen süre içinde, bilim ve sanatta olduğu gibi dini inançta da aslından kopuş hatta sapıklık derecesinde bozunmalar oluşmuştu. İşte tam da bu yıllarda Turan kökenli genç ABRAHAN ortaya çıktı. Bilindiği üzere; Turan kökenli uluslarda kutsal kişi ve kutsal yaratılmışların adlarını yeni doğan çocuklarına vermeleri gelenek halindeydi, günümüzde de böyledir. Çoğunlukla çocuğa konan kutsal ad'a bir ek koymak da gelenektendir. Abrahan'ın ana ve atası da çocuklarına kutsal ABRA adını, eki olarak da HAN sözünü uygun görerek ona ABRAHAN demişler.

Abrahan, daha yetişkin bir genç halindeyken sürülerle koyun sahibi olur. Yanında akrabalarından

kişilerin hatta Kenger olmayan insanların çalıştığı bir Türk Beyi haline gelir. Yine ırkının verdiği geleneksel terbiye ile çok konuksever biridir. Hemen her hafta koyunlar kestirerek ziyafetler düzenlediği, ziyafetlere inancı ve ırkı ne olursa olsun insanları davet ederek onları doyurduğu bilinmektedir. Bu konuda çeşitli söylenceler günümüze kadar gelmiştir. Hatta Abrahan'ın bu hayırseverliği ile Tengri'de Kut bulmuş olduğu, günümüzde bile: *"Halilibrahim sofrası, Halilibrahim bereketi"* sözleriyle onun kutsallığı yaşatılmaktadır (Prof. Dr. Mustafa Uzun-Sempozyum bildirisi).

Abrahan, içinde bulunduğu toplumun nasıl yozlaştığını, insanların sapık inançlara yöneldiğini görmüş ve bunlara karşı mücadeleye karar vermiştir. Özellikle nüfus bakımından çoğunluğu teşkil eden Sami ırkından toplulukların Yüce Yaratıcıyı inkâr eden sapıklıkları Abrahan'ı harekete geçirmiştir... Bu arada şunu da belirtmeliyim; bazı eski yazılanlar ve söylencelerde, Abrahan'ın babasının put imal eden biri olduğu, ayrıca Abrahan'ın başlangıçta inançsız olduğu, sonradan bazı akıl yürütmeler, deneme yanılmalar ile 'Tengri Tek' inancına vardığı yazılıp anlatılmaktadır. Bunların aslı yoktur. Bir Türk boyunun (Kengerlerin) mensubu olan Abrahan, zaten Tek Tengri inancına sahipti. *"Hz. İbrahim'in babasının 'put ustası olduğu' şeklindeki dedikodu Kuran'da yer almamaktadır (Prof. Dr. Musa Kazım Yılmaz).* Bir başka bilim insanı: *"Hz. İbrahim zaten tevhit inancındaydı, bunu sonradan öğrenmedi"* Prof. Dr. M. Sait Şimşek... Şimdi siz bakmayın Abrahan'a, çeşitli kavimlerce bazı yakıştırma adlar verildiğine; Türk Mitolojisinde ABRA'ya 'ABRAM' da denilmekteydi. *Günümüzde bile Altay Türkleri 'ABRAM' derler – Araştırmacı Mehmet Oymak.* Dolayısıyla, özellikle Yahudilerde 'ABRAM' denmesi yanlış değildir. Hatta; ABRA/ABRAM us yoluyla ve deneme/yanılma metodu ile Yüce Yaratıcıya ulaşmıştı ya (mitolojiye göre), adını aldığı Abrahan'a da kutsallık yüklemek için benzer bir söylence yakıştırılmış olması muhtemeldir... O asırda (devletin kuruluşundan iki bin yıl sonra) yerli halkın, Abrahan'ın milletinden (Kengerlerden) yüz çevirdikleri ve iyice sapkınlaştıkları anlaşılmaktadır. Kenger devleti birliğini kaybetmiş ve bazı kent devletleri oluşmuş. O küçük devletçiklerin, en azından bazılarında yerli halk yönetici olmuştur. Abrahan sapık yerli halka onların diliyle (yani o zamanki Sami ırkının konuştuğu dil ile) hitap etmektedir. Abrahan'ın başlattığı inanç mücadelesi, bazı yobaz takımının ve de yöneticilerin hiç hoşuna gitmez. Pek çok saldırıya maruz kalır ama zenginliği ve çevresindeki akrabaları ve çalışanları (çobanları) sayesinde mücadeleye devam eder. İnsanlara, 'Tek Tengri' inancına dayalı yeni bir dini anlayış sunar. Bu yeni dinin adı: *"Hz. İbrahim'in getirdiği dinin adı HANİFLİK'tir – Prof. Dr. İbrahim Canan...* Abrahan'ın yeni din anlayışına karşı çıkanlar ve yöneticiler şiddet yöntemlerini çeşitlendirirler ve dozunu iyice artırır. O kadar ki onu ateşe atıp yakmaya bile kalkışırlar...

Durumun kötüye gittiğini ve de bulunduğu yörede daha başkaca yapılacak şey kalmadığını anlayan Abrahan, dini inancını daha başka ellerde yaymak için göç etmeye karar verir. Hanımı Saray, kardeşinin oğlu Lut, diğer akrabalarından bazıları ve yanında çalışanları (çobanları) ile göç etmiştir. Ama bu göçün, eski kaynak ve söylencelerdeki anlatılışı çelişkilerle doludur. Mesela: Abrahan yanındakilerle Kenan ülkesine gidecek. UR kentinden çıkıp, oradan Harran'a oradan da Kenan eline gittiği yazılmış! Bu şuna benziyor; günümüzde Antalya'dan

İstanbul'a gitmek için önce Samsun'a oradan da İstanbul'a! Yani Samsun üzerinden İstanbul'a gitmek gibi! Böyle dolambaçlı yol izlendiğinin anlatılması/yazılması için tutarlı bir gerekçe de yok... Benzer çelişkili yazılar, 'Yahudi kaynakları/tarihi, Kenger tabletlerinden kendilerine göre uyarlanarak yazılmışlardır.- Prof. Dr. Şahan Kuzgun...' İşte bu uyarlama kaynaklar ne yazık ki bazı yanlışlar/hatalar içermektedir... Her neyse, biz şimdi Abraham'ı izleyelim.

Abraham, Tek Tanrı inancını yani kendisinin mensubu olduğu kavmin inancını Ortadoğu'daki halklara anlatmayı kutsal bir amaç haline getirmişti. Hedefi büyüktü. Göç etmesinin sebebi de buydu... Kenan eline geldiğinde oralarındaki kişi ve toplumları inceledi. Ve o ellerdeki insanların da sapıklık içinde olduklarını gördü. Kenan elinin insanları sadece sapık değil aynı zamanda söz anlamaz cahillerdi. Abraham, bu cahillerle uğraşmaktansa, inancını daha iyi anlatıp/inandıracağı insanların yaşadığını düşündüğü Mısır'a yöneldi... Mısırlı yöneticiler Abraham ve yanındakileri hoş karşıladılar, hayvan sürülerine otlaklar tahsis ettiler. Abraham da Mısırlılara karşı çok hoş, akıllıca ve bilgece davrandı. Bu karşılıklı anlayış sonucu Abraham ve Mısırlılar dost oldular. Bu arada Abraham çok temkinli davranarak dini düşüncelerinden hiç söz etmiyor ama konu ile ilgili araştırmasını da yürütüyordu... Araştırmalarının sonunda anladı ki; Mısır'ın dini inancı da sapık bir vaziyette, dini kuralların düzenlenmesi ve uygulanması rahiplerin elinde. Çok güçlü bir konumda olan rahip sınıfı, yöneticileri hatta firavunu bile etkileri altında tutmaktalar. Ülkenin zenginleri de rahiplere karşı çıkamamakta. Sıradan halka gelince onların zaten söz hakları yok... Böyle bir ortamda kendi inancını Mısır'da yaymasının mümkün olmadığını, hatta başlarına kötü şeyler geleceğini anlatan Abraham, Mısır'dan da göç etmeye karar verdi. Tekrar Kenan eline doğru gitmek için hazırlıklara başladı. Mısır'a geldiklerinde; Abraham'ı kral gibi karşılayan yöneticiler, Saray'a da kraliçeymiş gibi davranmışlardı. Abraham Mısırdan ayrılırken de dostça davrandılar; kendisine, oldukça yüklü maddi yardımda bulundular. Ayrıca Saray'a hizmet etmesi için Hacer adında bir cariye hediye ettiler...

Abraham Kenan eline geri döndüğünde, Mısır'a gittiğinden daha zengindi. Lut Abraham'dan ayrılmak istedi. Karşılıklı anlayış içinde, Lut'a da hakkı olanlar verilerek ayrıldılar. Lut gidip ERDEN yöresine yerleşti. Abraham ise HEBRON'a gidip yerleşti.

Koyun yetiştiriciliğine devam eden Abraham, çevrede dini inancını yayacak bir toplum/halk bulamıyordu. Ancak yanında bulunan akrabaları ve çalışanlarına inancını öğretiyordu. İnancının kendinden sonra devam etmesi için kendi neslinden birilerinin de var olmasını istiyordu ama karısı Saray kısrırdı. Saray, Abraham'ın ne istediğini biliyordu. Ve cariyesi Hacer'i, çocuk doğurması için kocasına verdi. Hacer Abraham'dan bir çocuk doğurdu...

Bir gün çobanlardan ikisi, kim olduklarını tanıyamadıkları birkaç kişinin kendilerine doğru geldiğini Abraham'a haber verdiler. Gelenler yaklaşıncaya kadar onları gözetleyen Abraham da onların kim olduklarını anlayamadı. Konuklar yanlarına geldiğinde Abraham konukseverliğinin gereği olarak hanımı Saray'a et yemeği hazırlamasını söyledi. Havadan sudan konuşmalar sonunda, konuklarının önüne yemek geldiğinde onlar; hiçbir şey yemeyeceklerini ve hiçbir şey içmeyeceklerini söylediler. Abraham anladı ki bu konuklar insan değil.. Korktu. Çünkü onlar ceza amaçlı da gelmiş olabilirlerdi. Onun korktuğunu anlayan konuklardan biri; "Abraham

korkma biz senin için gelmedik, Lut ve onun içinde yaşadığı kavim için geldik. Bu arada sana ve eşin Saray'a bir müjde için uğradık." Dedi... Yukarıda 'dünya dışı kutsal yaratılmışların dünyayı ve insanları ziyaret etmeleri konu edilmişti. Sadece Abraham'a gelenler değil, daha pek çok örneği var. En çarpıcı karşılaşma örneği; Hezakiel Peygamberin tanık olduklarıdır. Onun anlattıkları çok ilginç. Ayrıca anlattıkları, o çağlarda gerçekten tanık olunmadan anlatılacak/uydurulacak gibi görünmüyor... Abraham'a gelen konuklar Saray ile özel bir görüşme yaparlar. Kocasının ve oradakilerin tanık olmadıkları görüşmenin içeriği hakkında acık bir bilgi yok. Konuklar Saray'ın gebe kalacağını ve çocuk doğuracağını müjdelerler. Ve konuklar Lut'un olduğu yere gitmek üzere ayrılırlar.

Saray gebe kalır ve günü geldiğinde doğurur. Hanımı Saray'dan da çocuk sahibi olan Abraham bir süre sonra yine evlenir. Bu kez kendi soyundan/Turan kökenli güzel bir kadın olan KANTURA ile evlenir. Kantura'dan da altı tane çocuğu olur...

Abraham ölmeden önce; Tek Tanrı (Tevhit) inancını korumalarını ve yaymalarını, ayrıca Töre'ye (Torah) uymalarını, çocuklarına vasiyet eder...

Abraham'ın insanlığa sunduğu Tek Tanrı inancı zamanla yozlaştı, kişiler ve toplum kısmen de olsa sapıklaştı. Durum kötüye gidiyordu ki Yüce Yaratıcı bir bakireden (babasız) doğan bir Yalavaç'ı (Tanrı elçisi) görevlendirdi, inanç yeniden aslına döndü... Ne yazık ki yaklaşık üçyüz yıl sonra Tek Tanrı inancı yine yozlaştırıldı, kişi ve toplumların sapıklık içine düşmeleri yine yaygınlaştı... Abraham'ın inancı sanki küllerinden yeniden doğuyordu; Yüce Yaratıcı tarafından yeniden bir Yalavaç görevlendirildi. Ve istikamet düzeltildi...

Günümüzde; bazı aksaklıklara karşın, Abraham'ın insanlığa kök inanç olarak bıraktığı, Tek Tanrı (Tevhit) inancı sürdürülmektedir...

NOT: 1) Bu yazıda, tarih bilimi çerçevesinde; kaynaklar, belgeler ve diğer bilgiler üzerinden eleştiri/yorumlama yoluyla bazı çıkarımlar yapılmıştır.

2) Bu yazının hazırlanmasında faydalanan kaynaklar:

- Sümerolog Muazzez İlmiye ÇİĞ'in araştırmaları,
- SÜMERLER / KENGERLER, Selçuk Silsüpür. Büyük Anadolu Medya Grup, 20 Aralık 2016, Ankara,
- Hz.İbrahim (sempozyum bildirileri) ŞURKAV Yayınları 1997-- Şanlıurfa,
- İşıl Salihoğlu'nun araştırmaları,
- Eda Özyurt'un araştırmaları,

YÜRÜMEN YA DA SÜRÜMEN HAYAT, YERLE GÖK ARASI BİR KONUM BELİRLEME ÇABASIDIR.

Prof. Dr.NURULLAH ÇETİN

Ya yol yürümeye karar vereceksin, ya da bir kararın olmayacak; sadece gezeleyeceksin. Yol yürümeye karar verdiysen kaçınılmaz olarak yükün olacak. Yük yüklenme cesaretin yoksa yaşadığın hayat, yürünmüş bir yol değil, serseri ve avare bir dolaşmadır ya da sürünme. Hayat yolculuğunda yüklendiğin yükün, seni sonsuzluğa, göklere mi uçuracağı yoksa çamura mı gömeceği, senin seçimine bağlıdır. Yani hayat aslında çıkılabilecek en yüksek seviye ile düşülebilecek en alt seviye arasında gidilip gelinen bir yolculuktur aynı zamanda.

O zaman hayat, irade ile seçilmiş bir yükün altında

geçen bir yolculuktur. Yük, ya imandır ya da inkâr. Hayat, İslam imanı temelli kutsal, soylu, erdemli, duygu dolu bilgece bir hamallıkla anlamlıdır. İnkârın insana vaad edebileceği, hatta ettiği hiçbir şey yoktur. Tek vaadi hiçliktir. İnkâr insana, "sadece çilelerle, sıkıntılarla, yoksunluklarla, acılarla ve parlayıp sönen kısa, anlık hoşluklar, sabun köpüğü mutluluklar ve sevinçlere dolu kısacık dünya hayatıyla yetin" der.

Tevfik Fikret, "Ömr-i Muhayyel" şiirinde aslında genel insan fıtratının doğal bir talebi olan, siyah toprağa, yerin dibine, çamura, katı maddeciliğe saplanıp kalmak yerine soyut, saf sonsuzluğa, estetik güzellikler diyarına uçmayı arzulamıştı:

"Hâkîlere bahş eyleyerek hâk-i siyâhı
Düşünde beyaz bir bulutun göklere âzim."

Hâkîler toprağa, salt maddeye, dünyaya bağlı olanlar yani çamura batmayı tercih edenlerdi.

Bunlar, Ahmet Haşim'in "O Belde" şiirinde dile getirdiği ve:

"Sana yalnız bir ince tâze kadın
Bana yalnızca eski bir budala
Diyen bugünkü beşer,
Bu sefilîştihâ, bu kirli nazar,
Bulamaz sende, bende bir ma'nâ,"

Diye kendilerinden bahsettiği "melali anlamayan nesil" dir.

Fikret, katı maddeciliği onlara bırakıp soyutun, mananın, sanatın, şiirin, estetiğin, duygu ve anlam dolu soylu hüznün yani sonlu katı madde yerine sonsuz soyutun peşine düşmüştü. Ama sonsuzluğun garantörü olan İslam imanından mahrumiyet, onu kısacık dünya hayatıyla yetinmeye itti, gökler yerine hâk-i siyaha geri döndü ve bir kelebek ömrü kadar kısa bir hayata razı oldu:

"Bir ömr-i muhayyel...Hanigülbünler içinde
Bir kuşçağızın ömr-i bahârîsî kadar hoş;"

Soyuttan somuta; hayalden, manadan, dünyanın katı gerçekliğine, madde dünyasına geri dönüş trajedisini Ahmet Haşim de yaşadı ve şöyle dedi:

"Ve mâi gölgeli bir beldeden cüdâ kalarak
Bu nefy ü hicremüebbed bu yerde mahkûmuz..."

Kelebeğin kısacık ömrüne razı olmak, ya da madde dünyasına mahkum olmak, trajik bir tesellidir ve avunması, savunması, tatminkârlığı yoktur. Sonsuzluğa inanmayıp sonlu olanla yetinmek, insanı boğuntulu, çaresiz, karamsar bir hüznün içinde yokluğa iter.

Mehmet Nuri Parmaksız ise, "Kelebek Ömrü" şiirinde göklere azim olmakta sebatını şöyle ortaya koymuştu: "Yükselsin o rûhum, göğe çıksın, sana değsin." Fakat o, Fikret'in trajedisine düşmeden: "Aşk bitti mi dünyâ kelebek ömrü kadardır!" diyerek aşksız yani aşkın bir boyutu olan imansız geçecek kelebek ömrü kadar süren bir hayata razı olmadığını da dile getirerek iç tutarlılığını ortaya koydu.

Son söz: Hayata doğru, gerçek, işe yarar bir anlam yükleyen tek sahih değer: İslam imanıdır.

DAĞ...

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ

Türkçe Sözlük, "yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim bölümü" diye tanımlıyor. Bir de "dağla-" fiiliyle değdiği yeri yakarak iz bırakan Farsça kökenli eşseslisi var ama o bahsi değildir.

Türklerin kültürlerinde dağlar kutsaldır, gizemlidir, saklayıcıdır, engeldir, gurbet kapısıdır ve nihayet ardı umuttur. Bazen şifaya açan çiçektir, bazen kurda kuşa yuvadır.

Dağlar, Altay yaradılış mitlerine göre Akene'nin "yarat" öğüdünü dinleyerek sudan çıkardığı toprakla dümdüz bir dünya yaratan Ülgen'e öykünen beceriksiz Erlik'in dünyanın düzlüğünü bozan "dağlardan büyük" ihtirasının yükseltileridir.

Diğer yandan Olimpos'tan, Tur'a, Tanrı Dağlarına kadar pek çok coğrafyada ve kültürde Tanrılar mekânıdır. Belki de Samsun'dan derlenen "dağ deyip dangırır, onun da sahibi var" atasözü bu inancın günümüze taşınmasıdır. Atsız, "dağda niçin bağırılır/feleğe çatmak için" derken aynı inancı mısralara dökmüş olmalıdır.

Dedem Korkut'ta dağlar, şarabın keskininden içip esirmiş yiğitleri baştan çıkararak av alanları olarak tasvir edilir. Av avlanıp kuş kuşlarken kendinden geçen "dağ gibi" yiğitler, düşmanın hile ve tuzaklarına düşerler. Dedem Korkut toyda, şölende "dağlara taşlara" diyerek bunların ibretlik hikâyelerini anlatır.

Dedem Korkut'un anlattığı hikâyeler içinde kırk namerdin dedikodularına inanan Dirse Han'ın Kazılık Dağında oklayıp öldürmek istediği oğlu Boğaç Han'ın belki de en dramatik olanıdır. Boğaç'ı ararken "dağın ardında olsun yerin altında olmasın" duasıyla "dağlara düşen" annesinin "akar senin suların akar iken akmaz olsun, biter senin otların biter iken bitmez olsun" diye beddua ettiği Kazılık Dağı, göğsünde büyütüp sakladığı dağ çiçekleriyle Boğaç'ın yarısına merhem olur.

Sabahat Akkiraz'ın "ses verin sesime dağlar/benim guzum orda mıdır/ hiç haberin alamadım/yoksa başı darda mıdır/dağlar dağlar uzun dağlar/yüreğimde tozun dağlar/kurdu kuşu sen sakladın/ nerde benim kuzum dağlar" dediği ağıt, sanki Boğaç'ın annesinden derlenmiş gibidir.

Dağlar, her çağda avcıyı av peşine düşürmüş, her çağda "ben de gittim bir geyiğin avına/geyik çekti beni kendi dağına" diyen bir "alageyik" hikâyesinin konusu olmuştur. Dağlarda sadece av avlanmamış, bazen avcı da av olmuş. Toroslarda geyik peşinden gittiğini sanan genç beyzade Alaettin'in Abdal Musa tarafından avlanması ve Kaygusuz Abdal'a dönüşümü gibi...

Dağ, semboller dünyasında ulu ve güçlü bir şahsiyet, insan ise onun görkemi karşısında aciz bir varlık olarak gösterilir. Mevlana'nın "dağa bir kuş kondu sonra uçup gitti. Gör ne fazlalık oldu ne de eksilme" sözü, halk arasında "tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış" şeklinde karşılık bulmuştur.

Eskiden kamlarda, şamanlarda gördüğü olağanüstülükleri, yenilerde de görmek isteyen kültür, inandığına inanmış, inanmadığına "kerameti kendinden menkul" veya "şeyh uçmaz mürit uçurur" demiş. "Ben keramet sahibiyim" diyen birine "hadi şu dağı yürüt" demişler. O da "yürü ey dağ" diye

buyurmuş ve birkaç kere emrini tekrarlamış. Bakmış dağda bir hareket yok “dağ yürümezse abdal yürür” diyerek oradan uzaklaşmış. Ahali de “dağ fare doğurdu” diyerek ardından gülüp geçmiş.

Sonunda “güvendiği dağlara karlar yağsa” da, âşığın başaracağına inandığı ağır imtihanların mekânı da dağlardır. Ferhat olup Şirin için bir rivayete göre Bisütun, diğerine göre Amasya’daki Harşena Dağını delmek veya Ahmet olup Gülbahar aşkına Ağrı Dağının zirvesinde ateş yakmak gerekir. Atalar, “Allah dağına göre kar verir” diyor, demek ki aşkına göre de engel çıkarıyor.

Karacaoğlu’nın kendi şan ve şöhretine yakışır şekilde “yüce dağ başında duran güzeller/ne parlaşırsınız kar gibi gibi/sizin sevdanıza düştüm düşeli/yanıyor yüreğim kor gibi gibi” dediği coşkun mısralar, insana “dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur” atasözünü tebeşüm ettiriyor.

Dağ, masallarda esrarengiz Kafdağı’dır. Oraya gidebilmek, gidip de dönebilmek için ölümü göze alacak kadar sevmek ve şehzade iken kul olmayı seçen bir erginleme süreci yaşamak gerek. Nitekim bu yolculuk “burnu Kafdağında” olan ve “alçak dağları ben yarattım” diyen kibirli için acı derslerle doludur.

Dağlar, haksızlığa uğrayana kucak açan kimsesizler kimsesidir. Nitekim Köroğlu, “yoktur senden gayri kolum kanadım/arkam sensin kalam sensin dağlar hey”; Gevheri, “başına bir hâl gelirse/dağlara gel dağlara gel/seni saklar vermez ellere/dağlara gel dağlara gel”; Dadaloğlu, “ferman padişahın dağlar bizindir” ve Sabahattin Ali, “başım dağ saçlarım kardır/deli rüzgârlarım vardır/ovalar bana çok dardır/benim meskenim dağlardır” diyerek “dağa çıkarlar” veya çıkmak isterler.

“Aksak eşekle yüce dağlara çıkılmaz” deyip çifte kanatlı Kıratın üstünde dağları mesken tutan Köroğlu’nun “uca dağların başında/tek atlı gezdiğin var mı” mısralarıyla birilerine meydan okuduğu açıktır. Kan Turalı’nın yiğitliğini anlatmak için “geceleyin ormanda at koşturdum” demesi de, tekinsiz yerlerin ancak yiğitlerce geçilebileceği inancını sürdürür.

“Dağ başında duman eksik olmaz” atasözünü kavlince yüce dağlar karlı, dumanlıdır. Bir anonim türkünün “mayıs ayı gelende dağlarda kar olur mu” söyleyişini, Sümmani Baba “bir dağ ben yüceyim dese ne fayda/Ağustos ayında kar olmayınca” diyerek âşık atışması üslubuyla eleştirir. Âşık Veysel de “ey gönül derdinden etme şikâyet/yüce dağlar gurur duyar karından” mısralarıyla, bu atışmada Sümmani’nin tarafını tutar.

Yunus Emre’nin dediği gibi “harami gibi arkıru duran karlı dağ”, her geçene yol vermez. Onu geçmek için ya “dağ ne kadar yüce olsa yol üstünden aşar” diyen bir güce sahip olmak ya da “zengin arabasını dağdan aşırır fakir düz ovada yolunu şaşırır” atasözündeki gibi “yürü ya kulum” denilenlerden olmak gerekir.

Onun içindir ki dağlar, fakir fukara için engelin sembolüdür. Barış Manço’nun “dağlar dağlar/ kurban olam yol ver geçem/sevdiğimi son bir olsun/yakından görem” yalvarışı, anonim bir Erzincan türküsündeki “şu yüce dağları duman kaplamış/yine mi gurbette kara haber var” feryadı ve “dağlar seni delik delik delerim/kalbur alır toprağını elerim” isyanı, “dağ başına kış gelir, insan başına iş gelir” atasözünü doğurmuş olmalıdır.

Dağlar bazen yitik topraklardır. Yahya Kemal, kaybedilmiş vatan topraklarını anlatırken “bir Türk’ün gönlünde dağ varsa Balkan’dır, nehir varsa Tuna’dır” diyor. Onun “eğil dağlar eğil üstünden aşam/yeni talim çıkmış

varam alışam” türküsünden adını alan “Eğil Dağlar” kitabında İstiklal Harbinin “dağları deviren” kahramanları vardır.

“Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ olur” atasözünde olduğu gibi, bağ medeniyetin, dağ yabanlığın sembolü sayılmış, “dağcı”ya medeni, “dağlı”ya yabani denmiş. “Dağdan gelip bağdakini kovmak” eleştirilmiş ama bağdan gidip bağdakini kovmak olağan görülmüş. “Darıldığı dağın odununu yakmayanların” yerini, günümüzde kızdığı vakit ormanı ateşe verenler almış.

Hâsılı kelim, günümüzün tüketim toplumu artık “bağ da benim dağ da” diyor. Oavadan, yayladan sonra ataların “hazıra dağ dayanmaz” dediği gibi dağları da tüketiyor. Dünyada “Karasal Yaşam”ın işgale direnen son kalesi dağlara, “hangi dağda kurt öldü” dedirten bir davetsiz misafir akını başladı. “Çoban aldı başa gitti, kurt aldı dağa gitti” durumuna düşmeden “ne dağda bağım var, ne çakaldan davam” neme lazımcılığından vazgeçilmelidir.

ALBAYRAĞA SAYGI

Dr. MEHMET GÜNEŞ

Türk Bayrağı; milletimizin gururu, kalbimizin sürûru, gözümüzün nûru; bağımsızlığımızın ve hürriyetimizin sembolü, hâkimiyetimizin ve devletimizin mührü olan; gecelerimizi Ay-Yıldız’ın ışığıyla gündüz eyleyen ve semâlarımızı şehitlerimizin kanıyla telvîn edip lâle bahçesine çeviren “mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü”dür.

Ay Yıldızlı Al Bayrak; “Hilâl”iyle Yüce Rabbimizi; “Yıldız”ıyla Peygamber Efendimiz(s.a.v.)’i; “al rengi”yle şühedâyı ve Türk milletini temsil eden, turkuaz sevdâlarla gönüllerimizde bâd ü sabâ estiren “Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü”dür.

Türk Bayrağı; Tevhîd’in Ay-Yıldızlı terkîbi, elif gönderindeki mukaddesâtımızın şühedâ kalemîyle tezhibi, Kosova Savaşı’ndaki o meşhur tablonun tasvîri, “ezelden beridir hür yaşamış” ve ebediyen hür yaşayacak olan bu azîz milletin; rûh kökünün, tarihinin, ideâllerinin, millî ve mânevî değerlerinin en güzel remzi ve en mükemmel tercümanıdır.

Ay Yıldızlı Al Bayrak; dalgalandığı yerleri süt beyaz bir adâlet ve semâvî bir saâdetle buluşturan; asırlık gecelerin katran karasına ve Hilâl şafağı bekleyenlerin gönül yarasına merhem olan; mazlumlara karşı bir Osmanlı tokadı diye tesmiye olunan milletimizin hükümlerlik fermanıdır.

Türk Bayrağı; esir Türk illerindeki bayrak öksüzlerinin yanan yüreklerini ve çöle dönmüş ümitlerini ebr-i nisân olup rahmet sağanağıyla yeşerten, Türkiye dışındaki topraklarımızı sınırlar ötesi ideâller ve millî hayâllerle süsleyen, “kızılığında ısındığımız”, “gölgesine sığındığımız”, rüzgârında serinlediğimiz hürriyet, mensubiyet, izzet ve haysiyet destânıdır.

Ay Yıldızlı Al Bayrak; “meddi üç kıt’ayı tutan, cezri Sakarya’da biten”, târihî sarkacımızın yükselişe geçmesiyle birlikte inş’Allah yeniden eski günlerine avdet eyleyip mâziden aldığı hızla aydınlık bir istikbâle doğru kanatlanan ve Türk milletinin gönül burçlarında şehbâl açan Besmeleli bir aşkın madde ve mânâ tuğrasıdır.

Türk Bayrağı; ; yüreğimizden çektiğimiz îman

mürekkebin, Ay Yıldızlı bir kalemin silinmez harfleriyle semâya nakşettiğimiz; vatanımızın ebedî tapusu olarak ufuklarda alev alev dalgalanması için millî hâkimiyet sembolü olarak gök kubbeye astığımız ve şühedanın kan kırmızı aşk kınasıyla boyadığımız "Bayraklar içindeki en güzel bayrak"tır.

Ay Yıldızlı Al Bayrak; Ötüken'den seslenince aks-i sadâsı; Çin Seddi'nde, Hint Yarımadası'nda, Rusya steplerinde, Avrupa'nın kalbinde, Anadolu yaylasında, Balkan dağlarında, Tuna boylarında, Kafkaslarda, Yemen çöllerinde, Afrika sâhillerinde yankılanan, "gök kubbeyi otağ, güneşi tuğ" yapıp dünyadaki bütün mazlumlara adâletle koruyup kollayan "nazlı Hilâl" in en muhteşem gölgesi, zafer kasîdelerimizin üç kıt'ada yankılanan sesi ve beş bin yıllık târihimize gururla armağan ettiğimiz kahramanlık şiirinin en güzel kafiyesidir.

Tarihimiz, şerefimiz, millî, mânevî değerlerimiz ve her şeyimiz olan Türk Bayrağına yapılan her türlü saygısızlığa asla tahammül edemeyiz.

"Türk Bayrağı Kanunu"nun 7. Maddesinde; "Türk Bayrağı, yırtık, sökük, yamalı, delik, kirli, soluk, buruşuk veya layık olduğu manevî değeri zedeleyecek herhangi bir şekilde kullanılamaz. Resmi yemin törenleri dışında her ne maksatla olursa olsun, masalara kürsülere, örtü olarak serilemez. Oturulan veya ayakla basılan yerlere konulamaz. Bu yerlere ve benzeri eşyaya Bayrağın şekli yapılamaz. Elbise veya üniforma şeklinde giyilemez.

Hiçbir siyasî parti, teşekkül, dernek, vakıf ve tüzükte belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları dışında kalan kurum ve kuruluşun amblem, flama, sembol ve benzerlerinin ön veya arka yüzünde esas veya fon teşkil edecek şekilde kullanılamaz. Türk Bayrağı'na sözle, yazı veya hareketle herhangi bir şekilde hakaret edilemez, saygısızlıkta bulunulamaz. Bayrak yırtılamaz, yere atılamaz, gerekli özen gösterilmeden kullanılamaz. Bu kanuna ve tüzüğe aykırı fiiller yetkililerce derhal önlenir ve gerekli soruşturma yapılır" denilmektedir. 8. Maddede ise "... Bu kanun hükümlerine aykırı davranışta bulunanlar suçları daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 526. Maddesi uyarınca cezalandırılır." hükmü bulunmaktadır.

İstiklâl Marşı'mızda "Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal." diye söz verdiğimiz bayrağımızı Nuri Gürgür Ağabeyime ithaf ettiğim BAYRAK şiirimle selamlıyorum:

Bayrak; gökte mührümüz, bayrak hâkimiyettir,
Bayrak; devlet demektir, bayrak ebediyettir,
Bayrak; millî haysiyet, bayrak mensûbiyettir,
Bayrak, bu toprakların hürriyet ateşidir;
Bayrak, vatan ufkunun batmayan güneşidir.

Gök kubbeyi doldurur alıyla, beyazıyla,
Göğsümüzü kabartır Türk olmanın hazzıyla,
Kara bahtın üstüne ak tâlih niyâzıyla;
Bayrak, millî mîsâktir; zaferlerin tülüdür;
Bayrak; bağımsızlığın en büyük sembolüdür.

Rûhumdaki limana demir attı derinden,
Gönlümdeki sevgisi hiç sökülmez yerinden;
Bayrak aşkını dinle bayrak öksüzlerinden.
Bayrak, sınır ötesi hayâllerin sesidir;
Bayrak, mefkûremizin kutsal nişânesidir.

Âsûde düşlerimiz siler yürekten pası,
Coşturur sîneleri, bertaraf eder yası,
Semâda bayrağımız bir tebessüm goncası,
Bayrak; duygu selinin kalpteki mihveridir;
Bayrak; gönlüme ışık, gözlerimin feridir.

Biz onun gölgesinde dağıttık hüznümüzü,
Asırlardır yaşadık gurûb etmez gündüzü,
Buz tutmaz aşk dağının "Hilâl" e bakan yüzü;
Bayrak, şehit kanına gökten nur yağmasıdır;
Bayrak; "Ay" ın, "Yıldız" ın toprakta doğmasıdır.

Semâda dalgalanır şühedâ nefesiyle,
Bir tarih dile gelir Al Bayrağın sesiyle,
Tevhîd'e lisan olan remz-i mukaddesiyle,
Bayrak; îman aşkıdır, istiklâl fermânıdır;
Bayrak; fetih rûhudur, yiğitlik destânıdır.

Çağlayan nur selidir bayrağımızın gül rengi,
Mânâsında saklıdır Ay Yıldız'ın âhengi,
Yok benzeri dünyada, bulunmaz onun dengi,
Bayrak, şehit kanıyla imzâlanmış senettir;
Bayrak, Türk Milleti'ne mukaddes emânettir.

ŞİİRLE TERAPİ

Prof. Dr. NURULLAH ÇETİN

*Şiir okumak, şiir yazmak, şiirle meşgul olmak, son dönemlerde birileri tarafından "edebiyat yapma!" azarıyla itibarsızlaştırılmış, insani varoluşu inşaada ihmal edilmiş bir kutlu inziva ve murakabedir. Şiire dönerek tedavi olmayı denemek, hakiki ruh sağaltımında şiirle meşgul olmak kişiye çok yönlü kazanç sağlayacaktır. Bütün sıkıntılar, zorluklar, çaresizlikler, anlamsızlıklar, anlam arayışları, boşluklar, yalnızlıklar, yabancılaşmalar, trajediler, dramlar karşısında hastalanan ruhu tedavi yöntemlerinden biri şiirdir, halis şiirdir.

*Şiir, ruhunda güneşler doğuranın iç aydınlanmasıdır.

*Şiir, kalpte gizlenen ama oradaki varlığıyla sürekli dürten sırların ifşa alanıdır.

*Şiir, gözlenen nesneler dünyasının ve yaşanan hayatın coşku veren sırlarını keşif aracıdır.

*Şiir, evrene anlam yükleyen "ben" ve "iradenin" dilidir.

*Şiir, hayatı, olayları, nesneleri, insanları, bir bütün olarak evreni, katı gerçekliğin soğuk ve donuk yüzüyle değil; kanatlandıran, iç kıpırtıları oluşturan, keşfettiren, ilham veren, ufuk açan, coşturan hülyalı, rüyalı, duygulu bir insan olarak algılamaktır.

*Şiir, yakaza halinin, uyanırken görülen rüyanın inlemeleri, feryatları, yalvarmaları, şikâyetleri, ürpermeleri, sevinçleri, coşkularıdır.

*Şiir, insanı bedeniyle madde dünyasına bağlayan geçim telaşı ve meşgaleleri içinde ruhu kapıp ulvî, saf, manevî, insani yüceliklere uçurması ve biraz olsun nefes aldırmasıdır.

*Şiir, Allah'a yükselen en halis dua, en mistik yakarış, en adanmış bir dilek, en samimi feryat, en içten kopan neşe ve sevinç çılgılığıdır.

*Şiir, en ümitsiz ıstıraplarla, ümit dolu tesellilerin bir bileşimidir.

*Şiir, kayan yıldızlarda sevgilinin bir bakıp sonra kaçırın, nazlı edalı, cilveli, davetkâr, çekingen bakışlarını görmektir.

*Şiir, hayatı, nesneleri somut gerçekliğiyle fotoğrafik olarak değil, öznel resimsel gerçekliğiyle algılamaktır. Şair, fotoğrafçı değil ressamdır.

*Şiir, hayatı mistikçe yaşayanın duygularını şarkı söyler gibi ifade etmesidir.

*Şiir, sessiz hissedilen derinliğin, kalpte çıkan şimşeğin bir anda ilhamla yaktığı billur bir avizedir.

*Şiir, farkına varıştır, fark etmedir, Yahya Kemal'in tabiriyle yazdan bir lahzada bir pancur açmaktır.

*Şiir, kişinin seyrettiği dünya ve hayat karşısında kendisini efsunlu bir rüyaya bırakıvermesidir.

*Şiir, hayatı yeniden inşadır, Yahya Kemal'in ifadesiyle camlarda peri kâşâneleri kurmaktır.

*Şiir, özgünlüktür, bireyin kendi özgün varoluşunu ifade alanıdır, görülen dış dünyayı iç dünyaya göre anlamak, algılamak ve hissetmektir.

*Şiir, salt soyut üretimden ibaret bir vehim değil; duygu, düşünce ve hayali uyaran, titreten, şaşırtan, hayretler ve hayranlık içinde bırakan bir sese, bir ahenge dönüştür.

*Şiir, kalpte doğdurulan uzak, esrarlı, parıltılı, ısıltılı yıldızların ruha yansımalarını özgün simge ve imgelere dönüştürebilme becerisidir.

*Şiir, kendi iç ahengini, iç uyumunu, duygu, düşünce, anlam bütünlüğünü bulmuş kişinin ruh senfonisidir.

*Şiir, kişinin içinde yaşadığı doğal millî toplumsal yapının ortak, yüce ve saf ruhunu keşfedip o ruha tercüman olmak, onu terennüm etmektir.

*Şiir, karanlıklarda gül olmak ve gülmektir.

*Şiir, şuurun dilidir, yaşanan zamanın şuuruna varan kişinin farkında olduğu güzellikleri, yenilikleri ifade alanıdır.

*Şiir, varlığa, yararlanılacak, tüketilecek maddi nesneler olarak değil; derin anlamlar ve simgesel manevi değerler taşıyan zengin bir kaynak olarak bakmaktır.

*Şiir kelimelere hayat ve ruh vermek, onları kanatlandırmaktır.

*Şiir, günlük konuşma dilinde bayağı insanların kirlettiği kelimeleri o kokuşmuş çamur cifesinden çıkarmak, yıkamak, temizlemek, cilalamak, parlatmak ve onlara kutsal, yüce, saf temiz, manevi anlamlar, duygular yüklemektir.

*Şiir, yanlış, kötü niyetli, cahil insanların paslandırdığı kelimelerin pasını almak ve bünyelerinde barındırdıkları ısıltıyı, parıltıyı ortaya çıkarıp onları meşale haline getirmektir.

“NICKNAME”Lİ KLAVYE TERÖRÜ...

Prof. Dr. ÖCAL OĞUZ

Sözlükler, İngilizce “nickname”in Türkçesi olarak “takma ad”, “rumuz” ve “lakap” kelimelerini gösteriyorsa da, Ekşi Sözlükteki “gerçek isim yerine kullanılan takma ad” tanımı, sanal ortam kullanımlarını açıklar niteliktedir.

Bir Ekşi Sözlük yazarı, “nickname ne işe yarıyor ki. Gerçek ismini öğrenmeni istesem nick name kullanmam di mi ama!” diyerek “nickname” kullanımının kendini saklama, gizleme amaçlı olduğunu yalın bir dille anlatıyor.

Para kazanmaya yönelik popüler veya güvenlik kaygısı taşıyan eleştiri yazılarında köşe yazarları ve gazeteciler tarafından eskiden beri kendini, gerçek adını gizlemek için kullanılan “müstear ad”, günümüzün sanal ortamında “nickname” olmuştur.

Halk arasında mertlik her ne kadar “adını bağışla yığdım” diyene yedi göbek saymaksa da, matbaa çağının basın yayın dünyasındaki “müstear ad” gibi sanal ortamda da “nickname” olağan karşılanıyor. Öte yandan bu tür gizlenmeler, kişinin kendini daha özgür ve daha güvende hissetmesi, böylece toplumsal eleştirinin zemin bulması bakımından yararlı da olabilir.

Sosyal ve kültürel hayatımıza yeni giren sanal ortamda yazıp çizdikleriyle konu komşuyu asıp kesen, okul veya iş arkadaşlarını kırıp döken, kendisinden ve muhatabından başkasının anlamadığı örtük tehdit mesajları yayımlayan, ailesi, eşi veya çocuklarıyla kavgalarını sanal ortama taşıyan kişiler ortaya çıktı. Kuşkusuz bunların yazdıklarının hiçbir edebî, kültürel veya toplumsal değeri yoktur. İki kişi arasında bile geçemeyecek diyalogları, olmadık dedikoduları sanal ortamlara taşıyan bu kişilere “klavye ergeni” deniyor. Klavye ergeni için Ekşi Sözlükte bir yazar “sosyal medyaya girdiği anda hormonal dengesi genellikle 15 yaşına dönen, tek amacı ona buna laf sokmak olanlar” tanımını getirmiş.

Sanal ortam dilimize bir de “klavye delikanlısı” sözünü kazandırdı. Sanal ağda bu söz üzerinden oldukça verimli ve zekice tartışmalar yapılıyor. Mesela Ekşi Sözlük yazarlarından biri “kavga ekipmanı olarak klavye kullanan hi-tech delikanlı, klavyeyi hasmının beline beline indirerek etkisiz hale getirmeye çalışır” derken bir diğeri “karşısında bulunan monitör ve klavyeden cesaret alan ezik insanlar” olarak tanımlıyor. Bir yazar ise sanal ortamı kötüye kullananları “ekşi sözlük yazarlarının %0.01’i böyle değildir, onlar klavye dedesi” diye tanımlayarak çağın imkân ve araçlarını kullanan bu kişilerin aslında çağdışı yani ilkel olduğunu söylüyor.

Sanal ortamda “klavye delikanlısı” üzerine yazılan yazılar, yapılan tartışmalar iki grupta toplanabilir: Birincisi, toplumda ve çevresinde gördüğü iyilikleri, hoşlukları, aksaklıkları, bozuklukları kendi bakış açılarına göre değerlendiren, eleştiren eğitilmiş, seviyeli, kızlı erkekli cesur çocuklar. İkincisi ise sanal ortamda “sen görürsün” tarzında tehditlerle iletişim kuranlar ve Ekşi Sözlük tanımıyla söyleyecek olursak “klavyesinin altında sustalı bulunduranlar”.

Ben, “maalesef memleketimizdeki en büyük eksiklik kalifiye insan eksikliği. ne yazarımız kalifiye ne televizyoncumuz, ne entelimiz ne de sözlükçümüz” diyen Ekşi Sözlük yazarını sanal mahallenin delikanlısı olarak görüyorum ve “klavye delikanlısı” sözünün bunlar için kullanılmasının doğru olduğunu düşünüyorum. Zira geçmişteki mahalle delikanlılarının, gelenekteki delikanlı teşkilatlarının koruma, kollama, yardım etme, eleştirerek iyi gitmeyen şeyleri düzeltmeye çalışma rollerini sanal ortamda bu grubun üstlenebileceğini düşünüyorum. Bunlar, edep erkân, töre nizam bilmez eşkiyaya, haydutlara ve hırsızlara karşı kolluk kuvvetlerinin yetmediği durumlarda mahalleyi koruyan delikanlılar gibi, sanal mahalleye sahip çıkabilirler. Ekşi Sözlük yazarlarından biri klavye delikanlılarına “sosyal medya şövalyeleri” bir diğeri de “bordo klavyeliler” diyor.

Sanal ortam literatüründe "klavye delikanlısı" olarak betimlenen ikinci grubu ise "klavye ergeni" tanımının içine almak gerekir. Racon kesmeler, küfürler, hakaretler, düzeysiz yazılar bunların klavyesinden dökülür. Bir Ekşi Sözlük yazarı, bu grubu "kişisel bilgilerin gizliliğinin sağlanabildiği durumlarda çaycı hüseyin çıkışları yapan bir user lakin öz dünyasında selamiden hallice bir birey" diye tanımlıyor. Bunların durumu "ergenin klavye kullanması" olarak değil, "klavye ergenliği" olarak tanımlanmalıdır ki aralarında Cahit Sıtkı'nın ifadesiyle "yolun yarısını" geçmiş olanlar az değildir.

Asıl sorunlu olanlar, "nickname"i kendine gelebilecek zararlardan korunmak için savaşçının zırhı gibi değil de haşhaşının peçesi veya teröristin maskesi gibi kullanan üçüncü gruptur. Ekşi Sözlük "klavye teröristleri" diye tanımladığı bu kişiler için "klavye delikanlılığı" durumunu abartıp bilim forum, sözlük gibi ortamlarda trollük yapan manyak insan sürüsüdür" diyor ki ben bunların sayısı hakkında Ekşi Sözlük yazarının verdiği "% 0.01" oranını yerinde buluyorum.

Bunların içinde %0.0001 kadarı da ataların "gündüz külahlı gece silahlı" dediği gibi sanal ortamda öz adlarıyla "iyi insan"ı oynayan çeteleşmiş üç-beş kişilik küçük ve örgütlü bir grubun mensuplarıdır. Müstear addan ziyade teröristin "kod adı" gibi kullandıkları "nickname" siperlerine sinerek itibar, şeref, haysiyet gibi değerleri öldürmek hatta ölümlerin mezar taşlarına saldırmak için keskin nişancılık yapıyorlar ki bu "klavye teröristi"ni, "klavye ergeni" veya "klavye delikanlısı" ile karıştırmamak gerekir.

Örnek verecek olursak bunlar, öz adlarıyla yazarken doğa, çevre ve hayvan dostu oluyorlar, nickname silahıyla itibar suikastı için hedef seçtikleri kişilere "köpek", "çakal" diye saldırarak doğada kendi besin zincirindeki canlıları insanoğlunun en ilkel ve içgüdüsel yargılarının hakaret aracı yapıyorlar. Öz adlarıyla köpek başı okşuyor, nicknameleriyle sokak köpeklerinin itlafını destekliyorlar. Aynı şekilde kendi adlarıyla yazarken kadın hakları savunucusu oluyorlar, "kod adlarıyla" cinsiyetçi ve aşağılayıcı paylaşımlar yapıyorlar. Öz adlarıyla "abi", "abla" dediklerine, nicknaime kullanırken ağza alınmayacak şeylerle saldırıyorlar.

Geleceğin sanal mahallesinde "nicknameli klavye delikanlıları'nın, "nicknameli klavye ergenleri"ni rol-model olarak eğitip terbiye edeceğine, bordo berelilere gönderme yapan bir Ekşi Sözlük yazarının dediği gibi "bordo klavyeli"ler olarak da "nicknameli klavye teröristleri"ni etkisiz hâle getireceklerine ve sanal mahalleyi terörden arındıracaklarına inanıyorum.

Atatürk, "bütün ümidim gençliktedir" diyerek delikanlılara ülkeyi ve Cumhuriyeti emanet etmiş, küçük bir sanal mahallenin lafı bile olmaz.

İSİMLER VE İLÇELERİN İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK-6

ANDAÇ

Merhum Ahmet Rasim Şehzadebaşı piyasalarında şahidi olduğu bir sahneyi şöyle canlandırıyor: "Bu âlemleri ne zaman hatırlasam, Zeynep Hanım Konağı önünde

başında siyah sarıklı taç, sırtında meşin kaplı zembil, haydarisi, görünüşe göre Uzunçarşılı, seyrek sakallı birinin gidip dururken birdenbire irkilerek kadının birine:-Ulan karı, ben sana piyasaya çıkma demedim mi? Dedikten sonra, başını kalabalığa dikerek: ' Şahit olun ey ümmeti Muhammet, mübarek ramazanı şerif hürmetine ben bu kariyi dokuz talâk boşadım' diyerek nida ettiği, bunun üzerine ihtiyarca bir kadının herifin önüne dikilerek, 'hay ramazanlar çarpsın, ben de seni on dokuz talâk boşadım, musibet sen de,' diye söylene söylene yürüdüğü gözümün önüne gelir."

TOPHANE: Tophane semtine bu ismin verilmesindeki sebep, İstanbul'un fethinden sonra Fâtih'in burada bir top dökümhanesi yaptırmış olmasıdır. İstanbul'un fethinden önce Tophane semti bir ormanlıkmış. Bu ormanlıkta Aya Aleksandra denilen bir kilise varmış. Bu kilise yılda bir kere ziyaret edilirken civarında binalar kurulmaya başlanmış ve semtin temeli bu suretle atılmıştır. Tophane'de Fâtih'in yaptırdığı top dökümhanesi İkinci Beyazıt tarafından genişletilmiştir.



Evliya Çelebi diyor ki: Koca Sultan Süleyman kırk sekiz yıl süren padişahlığında bütün düşmanlarına baş eğdirmişti. Yalnız Alman Kırallı düşmanlığından geçmiyordu. Kanuni Süleyman dört yıl Batı'da, dört yıl Acem'de ve dört yıl Venedik'te savaşmış, otuz altı yıl da Nemseliler'le uğraşmış, nihayet nemse diyarında vefat etmişti."

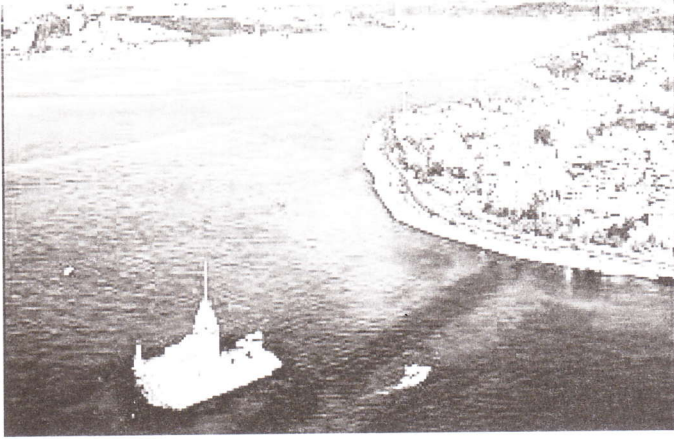
Nemseliler'i yenmek için top ve tüfeğe muhtaç olduğundan Kanuni Süleyman topçuluğu benimsemiş, yabancı ülkelere topçu getirtmiş, Fâtih ile İkinci Beyazıt'ın yaptırdıkları Tophaneyi yıktırılmış, yerine yeni bir Tophane inşa ettirmişti. Tophane, Osmanlı İmparatorluğu'nun sukutuna kadar bir silah fabrikası olarak kullanılmıştır.

Tophane civarında Salıpazarı semti, burada Salı günleri Pazar kurulması, Fındıklı semti de vaktiyle fındık ağaçlarından ibaret bir ormanlık olması itibarıyla bu adları almışlardır. Dolmabahçe semtine, eskiden liman halinde iken, İkinci Osman'ın saltanat devrinde doldurulduğu cihetle "Dolma bahçe" denilmiştir. Evliya Çelebi İkinci Osman'ın burada cirit oynadığından bahsetmektedir.

ÜSKÜDAR: İstanbul'un asıl şehirden ayrı büyük bir parçası ve meşhur bir semti de Üsküdar'dır. Agamemnon'un oğlu Hıriskos'un mezarı burada olduğu için ona nispetle Bizanslıların Hirisopolis dedikleri Üsküdar'a

gene Bizans devrinde Sküdari denilen askerlerin kışları burada bulunduğundan Sküdayon denildiği de ileri sürülmektedir.

Evliya Çelebi, Üsküdar hakkında şu rivayetleri kaydetmiştir: İstanbul eski zamanlarda Emeviler ve başka padişahlar tarafından yedi defa muhasara edilmişti. Bu muhasaraların bazısında galata bazısında İstanbul'un bir kısmı fethedilir, bazılarında ise haraç alınarak fetihsiz dönülürdü. Lâkin iki yüz kırk beş Hicret senesinde Harunürreşit yüz elli bin askerle Üsküdar'dan geçip İstanbul'u muhasara etti. Nihayet fetihsiz dönmek ayıptır, diye bir siğir derisi kadar yer alıp Kocamustafapaşa camisi yerinde bir kale ve Müslüman mahallesi kurdu, kalenin içine bin kadar muhafız koydu, Bizanslılar'dan her yıl elli bin altın haraç almak kayıt ve şartıyla Bağdat'a döndü. Sonra Bizanslılar isyan ederek Müslümanları şehidettiller. Bu sırada Seyyit Battal Gazi üç bin kadar yiğitle beraber Üsküdar'da pusuda bulunuyordu,



İstanbul'da Müslümanların şehit edildiğini işitince gayrete geldi, Kuzguncuk, Çengelköy, Kartal ve Darıca taraflarını yağma ettirdi, ele geçirdiği üç bin kadar Bizanslı'yı öldürttü, Malatya'ya, oradan da Bağdat'a giderek İstanbul'daki Müslümanların felâketini Halife Harunürreşit'e anlattı. Harunürreşit iki yüz bin kişilik bir ordu göndererek İstanbul'u tekrar muhasara ettirdi. On sekiz bin Bizanslı kılıçtan geçirildi, yirmi bin kadarı da esir alındı, bu defa Müslüman mahallesindeki kaleye on bin muhafız bırakıldı. Battal Gazi Üsküdar'da çadır kurup bekledi, bir taraftan da Üsküdar'ın imarı için çalıştı. Battal Gazi Şam gazalarına gidince Bizans Kralı Üsküdar'ın kara cihetine Çamlıca dağlarına kadar bir hendek açtırdı, toprağını hendeğin iç yüzüne set halinde yığıldı, arada kapı yerleri bıraktı, Çamlıca Dağı'nda bir karakol kulesi, Toygar Tepesi'nde, Yassı Tepe'de, Piyalepaşa Tepesi'nde ve daha on iki yerde karakolhaneler yaptırdı, Üsküdar'ın dört tarafına gözcüler tâyin etti. Bundan sonra Üsküdar kıyıları karşısındaki Kız Kulesi'ni yaptırarak Üsküdar tekfurunun kızını ve değerli eşyasını bu kuleye naklettirdi. Battal Gazi Şam fethini bitirerek Üsküdar'ın kuvvetlendirildiğini işitince gelip Üsküdar'ı bastı, oradan kız Kulesi'ne geçti, tekfurun kızını ve hazinesini alıp Üsküdar'a döndü, iki rekât namaz kılıp, "Allah bu mahalli ümmeti Muhammet'e müyesser et ki mamur ve abadan olsun," diye niyazda bulundu, Üsküdar'a dokunmayarak çekilip gitti. Üsküdar'ın asıl adı "Eskidar" dır, "Eskidar" denilmesine sebep de battal Gazi'nin halife ordusu ile geldiği zaman çadır kurup bu semti mekân edinmesindendir.

Bizanslılar devrinde Üsküdar ehemmiyetli bir kasaba olmaktan uzaktı. Burası, İstanbul'un fethinden sonra yavaş yavaş büyümüş ve şenlenmiştir. Bunun başlıca delili Üsküdar'da Bizans'a ait anılmaya değer eski bir eser bulunmamasıdır. Yalnız denizde, kıyıya yakın bir kaya üzerindeki Kız Kulesi, yapıldığı tarih tespit edilememekle beraber, Üsküdar'dan bahsedilirken Bizanslılar'dan kalan tek eser olarak gösterilebilir.



Halk arasında dolaşan bir rivayete göre, İmparator Kostantin'e kızının bir yılan sokması neticesinde öleceğini bildirmişler. Bunun üzerine İmparator Kız Kulesi'ni inşa ettirmiş, prenses yılan sokmasından kurtulmak maksadıyla burada oturmaya başlamış. Yıllar geçmiş, prenses büyümüş, güzelliğiyle şöhret kazanmış. İmparatorun sarayında vazifesi olan bir subay prensese gönül vermiş aşkını ifade etmek maksadıyla bir kolayını bulup ona büyük bir çiçek demeti göndermiş. İşte bu çiçek demetinin arasında saklanmış olan bir yılan imparatorun kızını ısırarak ve zehirlemiş. Prensese ölüm halinde iken sevgilisi yetişmiş, yılanın ısırıldığı yeri emerek kızı ölümden kurtarmış.



Üsküdar'da Karacaahmet Mezarlığı'nda bir kısım fikir, sanat ve devlet adamlarının kabirleri vardır. Bunlardan hatırmıza gelenler şunlardır: Mütercim Asım, Vakanüvis Edip, şair Hayatî, Üsküdarlı Hakkı, Hicrî, Kâzım Paşa, Lebip, Gelibolulu Mehmet Bahri Paşa, Antakyalı Münif, Urfalı Nabi, Nabizade Nazım, Lâle Devri'nin eşsiz siması Nedim, Neylî, Fodlacıade Rasim, Enderunlu Vasıf, Filibeli Hafız Ahmet Paşa, Bosnalı Derviş Mehmet Paşa, Kayserili

Halil Paşa, Maraşlı Halil Paşa, Yemişçi Hasan Paşa, Sultanzade Mehmet Paşa, Bıyıklı Mustafa paşa, Sarı Süleyman Paşa, Selim Sarı Paşa, Siyavuş Paşa, Şeyhülislâm Turuncuzade Ahmet Muhtar, Arif Hikmet, Mehmet Emin, Mirzade Mehmet Sait, Ömer Hüsamettin.



Üsküdar'da bazı Türk velilerin türbeleri de mevcuttur ki, Aziz Mahmut Hüdayî bunların başında gelir. Aziz Mahmut Hüdayî, Halvetiye tarikatının piridir. 1541 (Hicrî 948) senesinde Koçhisar'da doğmuş, medrese tahsili görmüştür. 1575 (hicrî 983) tarihinde Bursa'da Kadı ve Ferhadiye Medresesi Müderrisi iken bir gece rüyasında cehennemi görmüş, korku içinde uyanmış, ertesi gün bütün malını fakirlere dağıtarak Şeyh Mehmet Muhittin Üftade'nin dervişi olmuştur. Hüdayî, 1580 (Hicrî 988) tarihinde Üftade'nin ölümünden sonra Üsküdar'a gelmiş, önce Küçük Çamlıca'da "Çilehane" denilen yerde oturmuş, sonra Rum Mehmet Paşa Camisi civarında bir tekke yaptırmıştır. 1628 (Hicrî 1038) senesinde vefat eden Hüdayî, halkın büyük tanıdığı velilerdendir. Tekkesinin yanındaki türbede gömülüdür. Gördüğü bir rüyayı tâbir etmesi üzerine Birinci Ahmet kendisini ziyaret ederek elini öpmüş ve dervişleri arasına katılmıştır. Dördüncü Murat'a Eyüp Türbesi'nde kılıç kuşatan da odur. Bir gün veliliğin derecesini anlamak isteyen bir zengin zat Hüdayî'ye başvurur, onunla konuşur, yanından ayrılırken seccadesinin altına gizlicene bir çıkın altın bırakır. O zaman Hüdayî: "Mevlâna, bırakmış olduğunuz akçe ile hem dünya, hem de ukba yapılır, o deliye de, veliye de lâzımdır, dirinin de, ölünün de işine yarar, bundan dolayı hayra sarf olunmak üzere kabulünde mahsur görmüyorum" der. Halk arasında rivayet edildiğine göre, Hüdayî birçok geceler karısıyla birlikte yakacak yağ bulamamış ve işsiz kalmıştır. Onun bu duruma düşmesi, bütün varını fakirlere vermesinden, evi için bir zerre bile ayırmamasından, nefsinin düşünmemesindendir. Hüdayî'nin birçok ilahîleri olduğu gibi, türbesinin ziyaretçileri ve tekkesinin dervişleri de eskiden âdeta sayısızdı. Bugün de ismini saygı ile ananlar ve isteklerinin gerçekleşmesi için ona Kuran adayanlar az değildir.

Türbesi Üsküdar'da olan velilerden biri de Şeyh Nasuhi'dir. Bu zat, Üsküdar'da doğmuş, Halvetiye tarikatına girmiş, pek çok kimseye feyiz vermiştir. Üsküdarlı Nasuhi'yi irşat eden de "Karabaş Veli" diye tanınmış olan Seyyit Alâettin Ali'dir. Nasuhi 1718 senesinde vefat etmiştir. Merkadi Doğancılar'da Nasuhi tekkesindendir. Tekkelerin kapatıldığı tarihe kadar Nasuhi dergâhını ziyaret edenler

çoktu. Tekkeye gelen herkes Nasuhi'nin merkadine de uğrar, dilekte bulunurdu. Bu arada kendisini veya çocuğunu tekkenin şeyhine okutanlar da vardı. Üsküdar'lı Nasuhi'nin on çilt kadar tutan Arapça bir telifi ve Türkçe ilâhileri olduğunu biliyoruz.

Karacaahmet Mezarlığı'na ismini veren Karaca Ahmet Sultan'ın türbesi de Üsküdar'dadır. Bu zatın İran'da şahlık eden bir aileden olduğu, dünya nimetlerini ve saltanatı bırakarak Hak aşkıyla yana yana Anadolu'ya geldiği ve Hacı Bektaş Veli tarafından uyandırıldığı rivayet edilir. Karacaahmet Türbesi birkaç defa harap olmuş ve en son 1868 tarihinde karısının ruhu için Ziya namında biri tarafından tamir ettirilmiştir. Karaca Ahmet Sultan Türbesi'ne her murat için başvurulur. Türbeyi ziyaret edenler ve Karaca Ahmet Sultan'ın ruhundan medet umanlar isteklerine kavuşunca mum, zeytinyağı ve bunlara benzeyen şeyler getirerek adaklarını ödemiş olurlar. Türbeyi dışından ziyaret edenler de pencere parmaklıklarına bez bağlarlar ve daha önce bağlanmış bezlerden birkaçını çözerler. Bunlardan başka Üsküdar'da Selâmi Ali, Şeyh Himmet, Asâlı Baba, İskender Baba, Şeyh Fenaî, Kepçe Dede türbe ve merkatleri de vardır. Bu türbe ve merkatleri bugün bile ziyaret edenlere rastlanır.

Not:" İsimler Ve İlçelerin İzlerinde İstanbul'un Folkloruna Dokunmak" başlığı altında altı sayıdır sürdürdüğümüz bu yazı serisi; HAYAT YAYINLARI arasında neşredilen Mehmet Halit BAYRI'nın kaleme aldığı "Yer Adları Ve Yer Adlarına Bağlı Folklor Bilgileriyle İstanbul" yazı serisinden alıntılanmıştır.



2020 YILI İÇERİSİNDE NEVZUHUR'DA YAZANLAR VE YAZDIKLARININ LİSTESİ AŞAĞIYA ÇIKARTILMIŞTIR

ABİKA Abdurrahman:

77. Sayıda: BİR SONSUZ HABER (ŞİİR)

AKBABA Mustafa:

73. Sayıda: BİR DAHA YOLUM DÜŞTÜ DİYARBAKIR'A

74. Sayıda: İÇİMDE UKDE KALDI

75. Sayıda: AŞK MEKTEBİNDE OKUMAK

" " : BİR GÜZEL İNSANDI

76. Sayıda: COVID – 19

77. Sayıda: AYASOFYA – İ KEBİR CÂMÎ ŞERÎFİ

78. Sayıda: DOĞU AKDENİZ MESELESİNİN HATIRLATTIKLARI

" " : KAŞ'IN KARŞI YÜZÜ (ŞİİR)

ANDAÇ:

73. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 1

74. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 2

75. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 3

76. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 4

77. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 5

78. Sayıda: İSİMLER VE İZLERİNDE İSTANBUL'UN FOLKLORUNA DOKUNMAK – 6

ÇETİN Nurullah (Prof. Dr.)

77. Sayıda: KİTAP MEDENİYETİNİN ÇOCUKLARI, KİTABA DÖNÜN!

78. Sayıda: YÜRÜNEN YA DA SÜRÜNEN HAYAT YERLE GÖK ARASI

BİR KONUM BELİRLEME ÇABASIDIR

" " : ŞİİRLE TERAPİ

DEMİREL Ali (Tarihçi):

73. Sayıda: HELLEN VE HELLENİSTİK YALANLARI-2

74. Sayıda: DÜŞÜNCE ORTAMINDA GEZİNTİ

75. Sayıda: BİR İMPARATORLUK MENZİLİ-PAYAS

76. Sayıda: İLK KURŞUN – DÖRTYOL

77. Sayıda: TÜRK TAMGALARINDAN DÖRT KUTSAL TAMGA VE ANLAMLARI

78. Sayıda: ABRA VE ABRAHAN

GÜNAY Tuncer:

74. Sayıda: NELER KAYBOLUP GİTMEDİ Kİ HAYATIMIZDAN...

GÜNEŞ Mehmet (Dr.):

73. Sayıda: BEN BİR BABA TANIMIŞTIM

78. Sayıda: ALBAYRAĞA SAYGI

MALKOÇ M. Nihat:

73. Sayıda: ANTALYA ŞEHRENGİZİ (ŞİİR)

76. Sayıda: ANTALYA ŞEHRENGİZİ (ŞİİR) Sehven mükerrer olarak yayınlanmıştır.

OĞUZ Öcal (Prof. Dr.):

74. Sayıda: SÖZ

75. Sayıda: YURT

76. Sayıda: MASKE

" " : KORONA (ŞİİR)

77. Sayıda: İYİLİK

78. Sayıda: DAĞ

" " : ' NİCKNAME' Lİ KLAVYE TERÖRÜ

SATOĞLU Abdullah:

73. Sayıda: ATSIZ'IN ÖLÜMÜ

ŞAHMARANOĞLU Hasan:

76. Sayıda: İSMİ NE ? İSMİ GÜL

TÜLKAY Hasan:

77. Sayıda: SERDENGEÇTİ KÜLTÜR SANAT EVİ

" " : GURBET ACISI (ŞİİR)

YARDIMCI Mehmet (Dr.):

74. Sayıda: NARDUGAN İSLAMİYETE KADAR TÜRKLERDE YENİ YIL

